

5 jaar ondersteuning aan ongedocumenteerde migranten

Vrijwillig psycholoog Elif Ozer

Waarom helpen?

Ongedocumenteerde migranten zijn mensen die zonder verblijfsrecht in Nederland verblijven. Zij leven vaak buiten het zicht van de maatschappij; zwervend op straat, bij kennissen, in gemeentelijke nachtopvang, kraakpanden of onderhuur.

Er zijn geen exacte cijfers, maar naar schatting zijn er 23.000 tot 58.000 ongedocumenteerde migranten in Nederland.

Het bieden van hulp aan ongedocumenteerde migranten in Nederland is niet strafbaar.

In Nederland heeft iedereen recht op medisch noodzakelijke zorg, ongedacht de verblijfsstatus.

Ongedocumenteerde migranten hebben geen of beperkte rechten op diensten van de overheid. Hierdoor leven ze vaak in slechte leef- en werkomstandigheden en maken ze beperkt aanspraak op de (geestelijke) gezondheidszorg. Dit maakt hen tijdens, en los van, een crisissituatie extra kwetsbaar. Ze leven een onzeker bestaan met angst voor arrestatie en uitzetting, hebben vaak onvoldoende kennis van hun rechten en weinig toekomstperspectief.

Het programma Ondersteuning aan Ongedocumenteerde Migranten startte 5 jaar geleden als reactie op de beperkte toegang tot de gezondheidszorg en de toenemende vraag naar psychosociale hulp. De afgelopen jaren zijn interventies ontwikkeld om ongedocumenteerde migranten (in vreemdelingendetentie of daarbuiten) beter in staat te stellen hun gezondheid effectief te beschermen. Het programma Ondersteuning aan Ongedocumenteerde Migranten heeft de volgende doelstellingen:

- Het versterken van de psychosociale gezondheid om de mentale weerbaarheid te vergroten.
- Het vergroten van de gezondheidsvaardigheden om toegang tot zorg te krijgen en te kunnen handelen in noodsituaties.

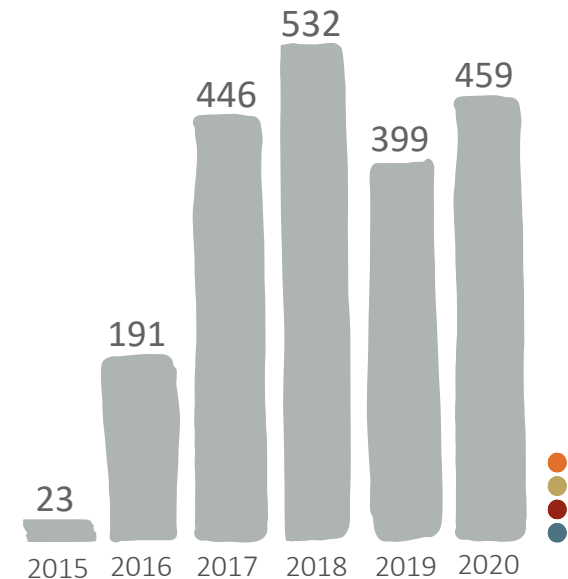
Het Rode Kruis handelt volgens 7 grondbeginselen, waaronder neutraliteit, onpartijdigheid en onafhankelijkheid. Daarom wordt ook gewerkt aan:

- Het faciliteren en stimuleren van samenwerking tussen betrokken partijen op nationaal en lokaal niveau.
- Onderzoek doen naar, en pleitbezorging voor, hulp, zorgcontinuïteit en noden op nationaal en lokaal niveau.

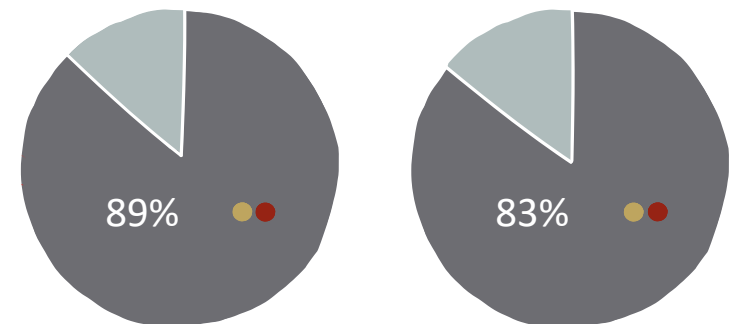
Tijdlijn hulpverlening

Totaal bereik Medisch Spreekuur en workshop Life Skills 2015-2020

Impactmeting onder participanten 6-12 maanden na ondersteuning

van de direct bereikte participanten weet waar hij/zij voor zorg en hulp terecht kan

van de direct bereikte participanten durft om zorg en hulp te vragen

Interventies

Medisch Spreekuur

Het Rode Kruis helpt ongedocumenteerde migranten om toegang tot zorg te krijgen. Tijdens het Medisch Spreekuur bieden Rode Kruis vrijwilligers informatie over rechten en plichten van de zorgvrager. Hiernaast krijgen ze hulp bij de zoektocht naar de juiste medische zorg en ondersteuning. Na voltooiing van de zoektocht, voorziet het Rode Kruis in een warme overdracht naar hulpverleners om de zorg te starten.

Rotterdam

Groningen

Almere

Amsterdam

Mentale Eerste Hulp

Mentale Eerste Hulp biedt laagdrempelige hulp bij psychosociale problemen. Deze hulpverlening bestaat hoofdzakelijk uit actief en onbevooroordeeld luisteren, informatie geven over verschillende handelingsperspectieven en de hulpvrager doorverwijzen naar verdere hulp. Rode Kruis vrijwilligers verlenen Mentale Eerste Hulp bij voedseluitgiften- en opvanglocaties.

Workshop Life Skills

Tijdens de workshopserie leren de participanten hoe je om moet gaan met persoonlijke noodsituaties en hoe je je gezondheid kunt beschermen. De modules behandelen: 1. Hoe het zorgsysteem in Nederland werkt. 2. Hoe je een hulpvraag helder communiceert. 3. Hoe je stress signaleert en vermindert. 4. Wat gezonde levensgewoonten zijn. 5. Verkenning van je talenten met het oog op de toekomst.

EHBO en reanimatie

Het Rode Kruis organiseert de cursussen bij partnerorganisaties. Participanten leren hoe zij noodsituaties tijdig kunnen herkennen en hoe zij vervolgens beter kunnen handelen. Ze krijgen inzicht in hun eigen gedrag, leren eerste hulp te verlenen en te reanimeren. Tegelijkertijd leren ze van elkaars verhalen en ervaren ze na een cursus meer begrip, respect en hulpbereidheid onderling.

Coördinatie

Door de onafhankelijke, neutrale en onpartijdige werkwijze kan het Rode Kruis verbindend ondersteunen in de projectregio's. In Almere en Amsterdam organiseert het programma het Breed Stedelijk Overleg Ongedocumenteerden. Tijdens deze overleggen worden actuele noden, veranderingen en beleid besproken. Het Rode Kruis is met ruim 400 professionals en organisaties verbonden.

A community-based approach

De Rode Kruis workshops zijn ontwikkeld met ongedocumenteerden en vrijwilligers. Deze workshops zijn vervolgens in samenwerking met diverse partnerorganisaties getest en geëvalueerd onder 43 cliënten.

Programmaresultaten 2015-2020

“Vaak denken ongedocumenteerde migranten dat ze geen rechten hebben en dat bewijst dat hier meer aandacht voor moet komen.”

Vrijwilliger Valentina Paric

Het programma vergroot de gezondheidsvaardigheden van ongedocumenteerde migranten en stelt hen in staat om toegang tot zorg te krijgen en te handelen in noodsituaties.

437

Mensen ontvingen begeleiding tijdens het Medisch Spreekuur bij het zoeken naar medische hulp.

733

Mensen leerden EHBO- en reanimatiehandelingen om zichzelf en anderen te helpen in noodsituaties.

Impactmeting EHBO- en reanimatiecursussen

Weet waar hij/zij
professionele hulp kan
ontvangen

89%

Durft 112 te bellen
in geval van nood

83%

Kan medische
noden herkennen

80%

Kan na het volgen
van een cursus
eerste hulp verlenen

80%

Meting vindt 6-12 maanden na interventie plaats.

Programmaresultaten 2017-2020

Het programma versterkt de psychosociale gezondheid van ongedocumenteerde migranten door het vergroten van de mentale weerbaarheid.

739

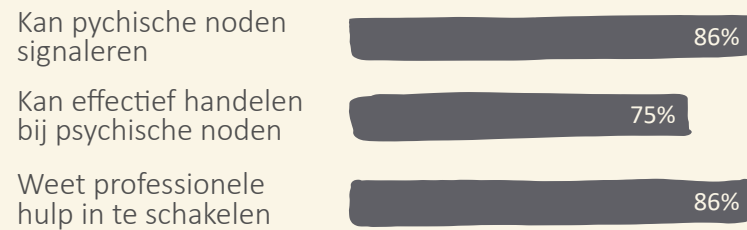
Mensen leerden Life Skills vaardigheden om tijdig hulp te kunnen vragen en hun psychisch welzijn te beschermen.

203

Mensen ontvingen mentale eerste hulp bij stress, psychische klachten en bij vragen over doorverwijzing.

Impactmeting Workshops Life Skills

Meting vindt 6-12 maanden na interventie plaats.

“Ik ben vroeger vluchteling geweest en ik weet hoe moeilijk het is om emoties te uiten en ervaringen te delen.”

Vrijwilliger Mohammed Alkhattab

Nederlandse Rode Kruis

Nationale samenwerking

Via het programma Ondersteuning aan Ongedocumenteerde Migranten signaleerde het Rode Kruis diverse noden onder deze groep in Nederland. Zowel landelijke als regionale Rode Kruis afdelingen zijn betrokken bij de hulpverlening. Nieuwe noodsignalen, zoals de toenemende vraag naar mentale hulp, leidden tot de ontwikkeling van nieuwe interventies. Zo ontstond in 2020 een Rode Kruis WhatsApp-Hulplijn voor anderstaligen die een luisterend oor, advies of extra hulp nodig hadden.

Voedsel en Onderdak

Sinds de coronapandemie verleent het Rode Kruis voedselhulp aan duizenden mensen zonder recht op hulp van de voedselbank, zoals ongedocumenteerde migranten. Hierdoor ontstonden nieuwe samenwerkingen met lokale organisaties die zicht hebben op deze doelgroep. Hiernaast ondersteunt het Rode Kruis opvangcentra van dak- en thuislozen met o.a. materialen of coördinatie. Ook binnen deze hulpverlening ligt de focus in de eerste instantie op mensen zonder recht op reguliere opvang.

Digitaal Platform

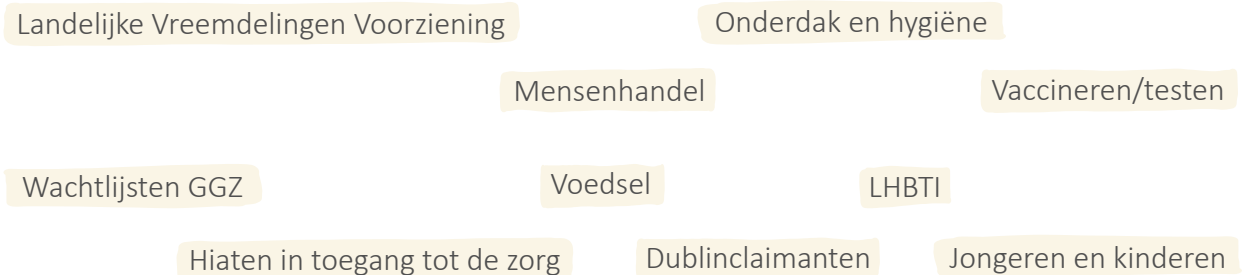
Naar aanleiding van een behoeftepeiling in 2019 en 2020 ontwikkelde het Rode Kruis een digitaal platform voor ongedocumenteerde migranten. Zij hadden behoefte aan een online omgeving met alle benodigde informatie, op één plek gebundeld. Dit platform biedt informatie over hulp bij onderdak, en bij juridische, medische en financiële kwesties. Tevens bevat dit platform een WhatsApp functie die zeven dagen per week bereikbaar is voor vragen, zie helpfulinformation.redcross.nl.

Break The Silence Disco

Zowel in 2018 als 2019 stond Break The Silence Disco op 14 bevrijdingsfestivals en 5 zomerfestivals. Tijdens deze festivals luisterden in totaal 9696 bezoekers via een koptelefoon naar verhalen en muziek van jonge ongedocumenteerde migranten. Zij vertelden over hun land van herkomst, het verblijf in Nederland en wat vrijheid voor hen betekent. De festivalbezoekers kregen door deze verhalen meer inzicht in de complexe leefsituatie van ongedocumenteerde migranten.

Pleitbezorging

Het Rode Kruis voelt zich verantwoordelijk om problemen en noden onder de aandacht te brengen onder het publiek of op beleidsniveau. Aan de hand van onderzoeken en signalen bespreekt het Rode Kruis verschillende onderwerpen op nationaal en lokaal niveau:

Hoe nu verder?

In de afgelopen jaren ontwikkelde het programma Ondersteuning aan Ongedocumenteerde Migranten diverse interventies gericht op toegang tot (mentale) zorg. Ook voerde het programma onderzoeken uit, stimuleerde het de onderlinge samenwerking tussen hulporganisaties en bracht het noden onder de aandacht. Verschillende afdelingen werkten samen aan campagnes zoals de Break The Silence Disco en de programma's Voedsel en Onderdak. Sinds de coronapandemie hebben veel ongedocumenteerde migranten een beroep gedaan op de hulpverlening van het Rode Kruis, waardoor nieuwe inzichten en signalen in kaart zijn gebracht.

Het Nederlandse Rode Kruis zet haar hulp de komende jaren voort en breidt dit verder uit, door:

Ondersteuning te bieden voor een effectieve toegang tot zorg, met behulp van interventies en pleitbezorging.

Het signaleren van de basisnoden en hier actief op in te spelen, met de focus op de basislevensbehoeften.

Meer ondersteuning te bieden aan ongedocumenteerde jongeren en kinderen.

Dit is een publicatie van

Het Nederlandse Rode Kruis
Postbus 28120
2502 KC Den Haag

Bezoekadres
Anna van Saksenlaan 50
2593 HT Den Haag
KVK Nummer 40409352
070 44 55678
contactcenter@redcross.nl
Rodekruis.nl

Colofon

Bezoek [de website van het Rode Kruis](#) voor meer informatie over de hulpverlening aan ongedocumenteerde migranten.

Vrijwilligers: Valentina Paric, Mohammed Alkhattab en Elif Ozer
Projectleiding: Sabrina Poorte
Redactie: Sabrina Poorte, Carolien Pronk, Ralph Severijns en Stevie van der Kroon
Vormgeving: Stevie van der Kroon
Illustraties: Buro Brand
Fotografie: Ferry Knijn